

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 338.48:656.61

Гладка І.В.

к.е.н, доцент кафедри економіки і менеджменту,
Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана
Петра Конашевича-Сагайдачного

СУЧАСНИЙ СТАН СВІТОВОГО РИНКУ КРУЇЗНОГО СУДНОПЛАВСТВА

Анотація. У статті розглянуто сучасний стан міжнародного ринку круїзного судноплавства. Розкрито сутність та переваги круїзного туризму, визначені тенденції та перспективи розвитку круїзних перевезень у світовому масштабі з метою їх урахування при плануванні діяльності спеціалізованих судноплавних компаній.

Ключові слова: туризм, круїзна індустрія, судноплавні компанії, світовий круїзний ринок.

Постановка проблеми. Сучасна круїзна індустрія – це глобально інтегрована до світової економіки галузь, безпосередньо пов'язана практично з усіма базовими галузями світової економіки (від суднобудування до індустрії розваг). У своєму сучасному варіанті круїзна індустрія сформувалася у 50-ті роки ХХ-го сторіччя з трансатлантичних морських пасажирських перевезень.

Останні десятиріччя круїзні перевезення входять до десятки ключових трендів, що склалися на ринку міжнародного туризму. Науковці пов'язують підвищення ролі круїзної індустрії з концентрацією інвестиційних ресурсів у будівництво лайнерів з підвищеною пасажиромісткістю. Інтенсивність розвитку глобального круїзного ринку, який формується на основі збільшення пасажиромісткості суден нового покоління та підвищення якості послуг, що надаються провідними світовими операторами, примушує спеціалістів посилити увагу до досліджень і прогнозів розвитку круїзного ринку в світовому та регіональному масштабах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам сучасного торгового судноплавства, розвитку круїзного бізнесу в Україні та Росії, міжнародного морського туризму присвячені наукові праці таких українських і зарубіжних вчених як А.М. Котлубая, І.А. Голубкової, П. Уайльда, А.В. Бабкіна, Н.Л. Безрукової та ін. [1-5]. В цілому, ре-

зультати їх досліджень полягають у необхідності розвитку круїзного судноплавства, міжнародної інтеграції транспортних комунікацій, модернізації інфраструктури морських портів. Однак дослідження щодо аналізу міжнародного ринку морських круїзних послуг та перспектив розвитку круїзного бізнесу в умовах глобалізації не проводились. Тому необхідно провести додаткові дослідження сучасного стану ринку круїзного судноплавства, на основі чого визначити тенденції та перспективи розвитку круїзних перевезень у світовому масштабі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасного світового ринку круїзного судноплавства для визначення тенденцій та перспектив його розвитку, які будуть враховуватися у роботі міжнародного та вітчизняного круїзного флоту.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ сторіччя круїзний туризм став найбільш швидко розвиваючимся сектором туристичної індустрії. І в цьому немає нічого дивного, вигоди круїзного відпочинку незаперечні. Під час морської подорожі турист знаходиться на борту просторого, суперсучасного готелю з ресторанами, клубами, спа-центрами, басейнами та тренажерними залами, при цьому насолоджуючись свіжим морським повітрям і чарівними береговими краєвидами.

На сьогоднішній день у світі налічується понад 150 морських круїзних компаній - грецьких, італійських, іспанських, американських, данських, норвезьких. Останнім часом спостерігається тенденція до

об'єднання компаній, що здійснюють круїзні подорожі. Наразі 70% пасажиромісткості всього круїзного флоту світу забезпечують 3 найбільших круїзні холдинги [6], коротка характеристика яких наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика найбільших об'єднань круїзних судноплавних компаній світу

Назва об'єднання	Характеристика	Бренди компаній, що входять до складу об'єднання	Пасажиромісткість
<p>Carnival Corporation & plc</p> 	<p>Найбільша мультинаціональна круїзна компанія в світі. Корпорація об'єднує компанії, що обслуговують туристів в Північній Америці, Європі та Австралії.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Carnival Cruises Lines ❖ Holland America Lines ❖ Princess Cruises ❖ Seabourn Cruise Line (Північна Америка) ❖ P&O Cruises ❖ Cunard Line ❖ Ocean Village (Велика Британія) ❖ AIDA Cruises (Німеччина) ❖ Costa Cruises (Італія) ❖ Iberocruceros (Іспанія) ❖ P&O Cruises (Австралія) 	<p>86 суден вміщує 156 тис. осіб</p>
<p>Royal Caribbean Cruises Ltd</p> 	<p>Американсько-норвезьке підприємство є другою за величиною круїзною компанією в світі. RCCL задає тон в круїзній моді щодо інфраструктури розваг та відпочинку на борту. Наприклад, на борту сучасних лайнерів можна покататися на ковзанах на справжній льодовій арені, пограти в різні види спорту, сходити в театр.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Celebrity Cruises ❖ Royal Caribbean International ❖ Pullmantur Cruises ❖ Azamara Club Cruises ❖ CDF Croisieres de France 	<p>42 судна вміщує 73 тис. осіб</p>
<p>Star Group (Gentig Hong Kong Limited)</p> 	<p>Третя за величиною круїзна компанія світу. Star Group домінує на азіатсько-тихоокеанському ринку. Компанія пропагандує цілковиту свободу під час подорожі: плаваючий графік харчування, свобода вибору столика в ресторані, різноманіття кухонь різних країн світу, відсутність суворого дрес-коду.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Norwegian Cruise Line ❖ NCL America ❖ Cruise Ferries 	<p>22 судна вміщує 36 тис. осіб</p>

*складено автором на основі [6;9]

Світовий круїзний флот становить 512 суден, який постійно поповнюється. За даними European cruise council найближчим часом (за 2014-2017 рр.) на суднобудівних

заводах Італії, Німеччині, Франції та Фінляндії буде збудовано 24 океанські круїзні лайнери (див. табл. 2).

Таблиця 2

План будівництва океанських круїзних лайнерів на 2014 – 2017 рр.

Країна будівництва	Кількість суден	Приведена вантажо-підйомність, тон	Пасажиро-місткість, осіб	Вартість будівництва, млн. євро	Питома вага
Італія	12	942,250	22,877	4,394	36.3%
Німеччина	8	1,272,900	31,668	5,341	44.1%
Франція	2	392,282	9,900	1,594	13.2%
Фінляндія	2	194,000	5,000	774	6.4%
Всього	24	2,801,432	69,445	12,103	100.0%

*за джерелом [8]

Залежно від видів водойм круїзи умовно можна розділити на річкові, озерні, морські та океанічні.

Основними регіонами круїзного бізнесу традиційно вважаються Середземномор'я, Карибський басейн, Балтійське море (поромні переправи). Однак географія морських і річкових круїзів розширюється щороку, охоплюючи зараз практично всі регіони земної кулі (навіть Антарктиду і Арктику).

Річковий круїзний туризм найбільшою мірою розвинений в європейських країнах (Франція, Німеччина, Румунія, Угорщина, Італія). Провідні круїзні річки світу: Сена; Луара, Ельба, Рейн, Дунай, Янцзи, Волга, Єнісей, Амазонка; Нил; Міссісіпі; Міссурі. Найбільш популярні круїзні маршрути по Луарі, Рейну, Роне, Сене, Ельбі.

Тривалість круїзних маршрутів становить від 3 днів до декількох тижнів. Пропонуються навіть кругосвітні подорожі на кілька місяців.

У світі існує 650 круїзних портів, з яких у Середземному морі – 158, у Чорному морі –

16 (з них на території України – 6, не рахуючи портів басейну Азовського моря та гірла річки Дунай). Серед них найбільшими круїзними портами світу є: Майамі (США); Акапулько (Мексика); Генуя (Італія); Сінгапур; Марсель (Франція); Дубай (ОАЕ); Ванкувер (Канада); Гонолулу (Гаваї). Зокрема, головним центром морського круїзного туризму України є Одеса.

В даний час щорічно подорожують морем близько 20 млн. чоловік. За статистикою ВТО, щорічний стабільний приріст туристів, що використовують ті чи інші форми морських круїзів, становить 8% [7]. За прогнозами іноземних компаній, в 2017 році в світі буде налічуватися 24 млн. круїзних туристів на рік.

Круїзна індустрія динамічно розвивається передусім завдяки стабільному збільшенню попиту на морські подорожі туристів з Північної Америки та Європи. Динаміка попиту туристів на круїзні подорожі за регіонами світу за 2003-2013 роки наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Динаміка попиту туристів на круїзні подорожі за регіонами світу, млн. пасажирів

Регіони світу	Роки								
	2003	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013/2003	2013/2008
Північна Америка	8.23	10.29	10.40	11.00	11.44	11.64	11.82	1,43	1,14
Європа	2.71	4.47	5.04	5.67	6.15	6.23	6.40	2,36	1,43
Інші регіони світу	1.08	1.54	2.15	2.40	2.91	3.03	3.09	2,86	2,01
Всього	12.02	16.29	17.59	19.07	20.49	20.90	21.31	1,77	1,37

*складено автором на основі [8]

Як ми бачимо, за період з 2003 по 2013 роки попит на круїзні подорожі у всьому світі зріс з 12,0 млн. пасажирів до 21,3 млн., тобто на 77%. Цікаво, що за аналогічний період кількість наземних туристів зросла приблизно на 57% до 1087 млн. осіб. Згідно щорічного доповіді Cruise Line International Association (CLIA) у 2015 році прогнозується стабільне зростання круїзної індустрії.

Очікується, що кількість туристів досягне 23 млн. осіб, що на 4% більше, ніж у 2014 році.

Найбільшим попитом круїзні подорожі користуються у громадян США, Німеччини, Франції, Великої Британії, Італії, Іспанії, Греції, Норвегії. На основі статистичних даних European Cruise Council сформована структура глобального попиту на світовому круїзному ринку, яка представлена на рисунку 1.

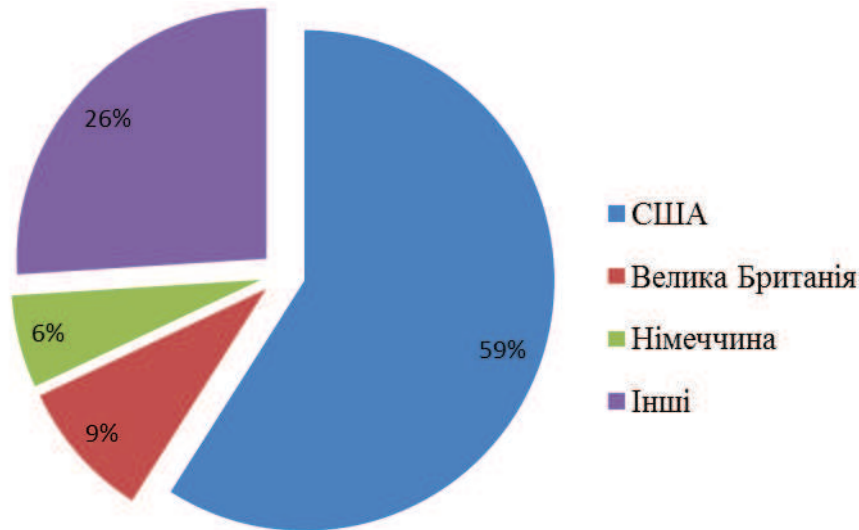

Рис.1 Структура глобального попиту на світовому ринку круїзного судноплавства в 2014 р, % від загальної кількості пасажирів
*за джерелом [8]

Слід зазначити, що на рівень попиту на круїзи впливають географічні, психологічні, поведінкові, демографічні, економічні та ін. фактори. Одним з найбільш важливих економічних чинників є сезонність. Також швидко змінити рівень попиту може уповільнення розвитку економіки.

З метою залучення туристів у сфері круїзного бізнесу відбувається нескінченне покращення комфорту: кожне судно прагне надати якомога більше можливостей для відпочинку і розваг. Зростають і розміри суден, кількість палуб на океанських лайнерах може досягати 18. Це вже не плавучі готелі, а цілі міста зі справжніми вулицями і проспектами. Сьогодні клас найбільших круїзних океанських суден називається «Оазис» на ім'я першого такого судна Oasis of the Seas. У нього є брат-близнюк - Allure of the Seas. Судно здатне прийняти на борт понад 6 тис. пасажирів і ще 2 тис. членів екіпажу, що на

40% більше, ніж в попередніх поколіннях. Довжина обох круїзних суден - близько 360 м.

За аналогією з готелями лайнери оцінюються за рядом критеріїв (оснащення судна, каюти, харчування, обслуговування, розваги), після чого їм присвоюється зірковість. 2-4* належать до стандартного класу, 5* - це преміум, а 6* і вище - люкс. При цьому, як і в звичайному готелі, на борту корабля можуть бути каюти різних категорій, що залежать від наявності вікна. Вони зазвичай поділяються на три категорії: внутрішні чи економічні (без вікон), зовнішні чи стандартні (з вікнами) і преміум (з балконом).

Cruise Line International Association розроблена наступна цінова класифікація морських подорожей: економічні від \$ 35 в день (судна TUI-Thomson, MSC Cruises); класичні від \$ 55 (Carnival, Royal Caribbean, Norwegian Cruises, Costa Cruises), преміум

від \$ 75 (Princess Cruises, Holland America Line) і «люкс» від \$ 250 (Cunard Line, Silversea Cruises, Crystal Cruises).

Отримані результати проведеного дослідження стану ринку світового круїзного судноплавства дозволили визначити наступні перспективи розвитку круїзного бізнесу:

кількість пасажирів, що подорожують круїзним флотом, буде постійно зростати,

при виборі круїзного лайнера турист надає перевагу дизайну та послугам, що надаються на борту, а не розміру судна;

найбільшим попитом будуть користуватися спеціалізовані круїзи;

найбільш популярним туристичним напрямком залишається Карибський басейн, при цьому попит на подорожі узбережжям Середземного моря також буде зростати;

круїзні оператори будуть продовжувати пропонувати нові та цікаві напрямки подорожей по всьому світу;

туристичні агенти будуть відігравати ключову роль в круїзному судноплавстві.

Висновки. Підводячи підсумки, слід зазначити, що світовий ринок круїзного судноплавства характеризується значним рівнем концентрації, великі частки ринку контролюються невеликою кількістю глобальних компаній, він динамічно розвивається, залучаючи все більшу кількість туристів. Визначені тенденції та перспективи розвитку круїзної індустрії слід враховувати при формуванні туристичного продукту на ринку круїзних подорожей та при плануванні роботи іноземних та українських судноплавних компаній. Також українські туристичні компанії мають активно просувати популярний продукт на вітчизняному ринку, пропонуючи при цьому не тільки подорожі за кордоном, а і водними шляхами України.

Список літератури

1. Котлубай А.М. Развитие торгового судоходства: проблемы и перспективы развития: монография / А.М. Котлубай. – Одесса: 2008. - 380 с.
2. Голубкова И.А. Макроэкономическая ценность круизного судоходства / И.А. Голубкова // Вісник ДІТБ. – № 16. – 2012. – С. 285–289.
3. Уайльд П. Тенденции в развитии круизного рынка. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://portsukraine.com/node/2580>
4. Бабкин А.В. Специальные виды туризма / А.В. Бабкин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с. 5. Безрукова Н.Л. Круизный рынок: современное состояние и развитие: учебно-методическое пособие. / Безрукова Н.Л. – М.: ФиС, 2010. - 160 с.
5. Безрукова Н.Л. Круизный рынок: современное состояние и развитие: учеб.-метод. пособие / Н.Л. Безрукова. — М.: Финансы и статистика, 2013. — 160 е.: ил.
6. Мировой круизный рынок – крупнейшие круизные холдинги [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://cruiseek.com/holding/>
7. Travel & Tourism: Economic Impact 2014 World [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.wttc.org/>
8. The cruise industry: Contribution of Cruise Tourism to the Economies of Europe, 2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.europeancruiseCouncil.com/>
9. Cruise Line Market Segmentation [Електронний ресурс] // Cruise Planners. – Режим доступу: <http://www.cruise4lovers.com/>

Summary. The article look over the current state of international cruise shipping market. The author have proved that the world cruise shipping market is characterizing of a significant level of control concentration. The large part of market controlled by a small number of global companies. This market is dynamic and he is attracting more quantity of tourists. The article reveals the essence and benefits of cruise tourism, the tendencies and prospects of development of cruise traffic in the world.

The author have also identified cruise industry outlooks: the size of cruise ships is becoming less relevant, the focus being more on design and amenities; specialty cruises continue to thrive; the Caribbean remains the most popular destination, with the Med continuing to grow; itineraries will continue to offer new and exciting destinations around the world; travel agents continue to be key to cruise travel. They need to be consider when you need to plan activities for the specialized shipping companies.

Keywords: tourism, cruise industry, shipping companies, global cruise market.